

A cserbenhagyott Budapest

Akták, riportok, panaszok és levelek a főváros élelmezéséről

Nem azzal az élénkséggel bár, amelyet a város vezetőségétől a polgárság felfokozott türelmetlensége folytán elvártunk, — de valamiképpen mégis csak megindult egy kis tevékenység az éhenhalási veszedelem elhárítására. A piacokon nyilván némi ellenőrzés lehetett a mai napon, mert a megszeppent kofák valamivel olcsóbban mérték zöldségüket és kevesebb gorombaságot vágtak a vevők arcába mint rendesen. Az alpolgármester is nyilatkozott és különféle ígéretekkel tett a drágaság enyhítésére. Nincs okunk kételkedni az ígélet elhihetőségében; a közhangulat forrósága bizonyára sokkal tüzeesebben égeti az illetékes körök arcát, semmint elállni tudnának a megígért akció nekilendítésétől.

Minthogy némi szerep nekünk is jutott a közhangulat tolmácsolásában, fokozott figyelemmel fogjuk kísérni a főváros és a kormány

intézkedéseit a drágaság csökkentésére és az ügy sürgősségéhez mért türelmetlenséggel hangoztatjuk már ma is, hogy gyors és radikális rendszabályokat akarunk. A vásárcsarnoki árusok mai engedékenysége cseppet sem nyugtat meg bennünket a jövőt illetően; ma meg voltak kissé ijedve a közhangulat érezhető nyomása miatt; a holnapi vasárnapi piac is előrevetette az árnyékát, ami szintén hatással volt és főleg holnap lesz a kofákra. Vasárnap ugyanis népesebb szokott lenni a piac és a munkaszünetre való tekintettel férfivásárlók is láthatók a csarnokokban; a közhangulat nyomása tehát erősebb és veszedelmesebb a zsaroló és kofáskodó árusokkal szemben. Elsősorban tehát azt követeljük az illetékes köröktől, hogy nemesak rövid időkre, hanem mindvégig óvják meg a polgárságot a vásárcsarnoki visszaélésektől.

Kormánybiztost a Városházára!

Munkában a népelelmezési bizottság — Miért drága a zsiger — „Intézkednek” a lisztügyben

A pénzügyi bizottság hétfőn ülést tart és a drágaság okairól előreláthatólag ismét számos beszédet fogunk hallani. A tanács felszólította az egyes kerületek vezetőit, gondoskodjanak arról, hogy a tíz tagú népelelmezési bizottságban képviseltessék magukat a kerületek. A jelöléseket néhány napon belül megadják és a bizottság, amelynek elnöke a polgármester lesz, rövidesen megkezdí működését. Még városházi körökben sem táplálnak vérmes reményeket ehhez a munkához. Bizottságokban eddig sem volt hiány. A közlelmezési ügyosztály eddig is meghallgatott mindenkit és ebben merült ki minden tevékenysége. A népelelmezési bizottság is csak tanácsadó, hivatalos jelleg, hivatalos hatalom nélküli, állandó értekezlet lesz. Holott tanácsokkal bőven ellátták már eddig is a tanácsot, csak nem volt soha fogatalja a tanácsnak. A szerdai közgyűlésen az egyik felszólaló megpendítette azt az eszmét, hogy a főváros közlelmezési viszonyainak rendezésére kormánybiztost kellene a városházára küldeni. Bármennyire fáznak ettől a gondolatától azok, akik fölé a kormánybiztos kerülne és bármennyire sajnálatos volna a kinevezés a főváros autonómiájának szempontjából: — bizonyos, hogy addig nem lesz rend, amíg valaki, aki ért a dolgokhoz, korlátlan hatalmat nem kap a rendcsinálásra és nem kap garanciát arra, hogy úgy a kormány, mint a főváros tanácsa respektálni fogja az intézkedéseit. Budapest népe nem autonómiát kér ma, hanem kenyeret.

Nyolc koronás árak mellett nem juthat a szegénysorsu pesti ember marhahushoz. A közlelmezési ügyosztály érezte a saját szegénységét és lefoglalta a konzervgyárakban a konzerv cájára nem használható zsigerrészeket (máj, sziv, lép, tüdő, tőgy stb.). Ugy gondolta, hogy a zsigerrészeket a lóhússzékekben fogja olcsón árusítani és így a lakosság kárpótlást talál az elmaradó húsért.

Egy ideig folyt is az árusítás, de egy Horner József nevű mézárós csakhamar kiszámította, hogy a zsiger nemcsak népelelmezési cikk, hanem kiválóan alkalmas arra is, hogy belőle nagy haszna legyen a jó összeköttetéssel bíró, élelmes embernek. Ajánlatára a közlelmezési ügyosztály Hornerre bízta a zsiger árusítását. S amíg azelőtt a városi lóhússzékekben 80 fillért kértek egy kiló zsigert, addig ma Horner mézárós urnak a Garay-téren lévő mézárósékban van szive egy korona és negyven fillért fizetnie a kö-

zönséggel. A legszebb pedig a dologban az, hogy Horner a fővárostól 60 fillért kapja a zsiger kilóját, úgy hogy minden külön nyolcvan fillért keres. Ennyi gyakorlati érzékkel és a fogyasztóközönség érdekeinek ilyen hatásos védelmével intézik Budapesten a népelelmezést.

Nehogy pedig alaposnak lássék a vád, amely szerint a közlelmezési ügyosztály mitsem tesz a bajok elhárítására, szombaton újabb — körlevelet küldtek a háztulajdonosokhoz. A körlevél meghatározza a lakástváltoztató és nyaraló közönség lisztjegygyel való ellátásának módozatait. Lisztjegyet mindenki kap — lisztet senki, legföljebb tengerit.

A központi vásárcsarnok vezetősége részéről Horváth József főfelügyelőnek tájékoztató nyilatkozatát adjuk itt a drágaság okairól, helyesebben a kenyvetemények árai körül tapasztalható abnormis hullámlás okairól. A maguk feladatát az adminisztratív teendőkhöz kimerítő hivatalos körök véleményét tolmácsolja ez a nyilatkozat, amely, hagyományaihoz híven, itt is a könnyebb végét fogja meg a dolognak s az árhullámlás abnormitását vasutforgalmi akadályokban látja.

Ez a magyarázat talán elég arra, hogy Budapest közlelmezésének hivatalos funkcionáriusaiban a lelkiösmeret jóllakassa.

— Arról, — mondta a központi vásárcsarnok főfelügyelője, — hogy a főváros területére tengelyen mennyi élelmiszert hoznak be a környék termelői, a vásárcsarnok vezetősége semmiféle nyilvántartást nem vezet, erről a behozatalról tehát statisztika sem készül. Ez temérdek adminisztratív munkával járna. És ennyi munka nem fizetné ki magát. Nem állana arányban azzal az eredmén-

nyel, amely attól várható volna. A környék termelői tudniillik, nem a központi árucarnokban rakodnak le, vagy adják el kofáknak a maguk termékeit. Tekintélyes részük szétszéled a városban s vagy nyílt piacon vagy a kisebb vásárcsarnokokban értékesíti holmiját, sőt egy részük „járva-keve” árusít. Annyi bizonyos, hogy az így ellenőrizhetetlen élelmiszer-kvantum tekintélyes részét teszi a város fogyasztásának, de hogy mennyi az, még csak hozzávetőleg sem tudjuk, mert nyilvánvalóan nem is tudhatjuk.

A hivatalos nyilatkozatnak idáig való részéből kézzelfoghatóan tárul elénk, hogy a főváros élelmiszerpolitikája hivatalos beismerés szerint is a tökéletes rendszertelenség anarchiájával adminisztrál. Tehát még az ötlettel, száraz adminisztratív munkának leggorombább részét sem végzi el, az egyetlen és idáig való minden tevékenységét kimerítő adminisztrációt se tudja elvégezni, hogy ennek az adminisztrációnak a rajzából azután a hozzáértő lendület, a mozgékony kitalálás ötletet, tervet tudjon kovácsolni, kivezető utat tudjon vágni a ránszakadt inség sűrűjéből.

Az áraknak a hazard játék képét mutató hullámlásáról pedig a következő tájékoztatót adta Horváth József főfelügyelő:

— A kenyvetemények árának labilitása csakis a nagyközönség szemében érthetetlen. És bármennyire is érthető az érzékeny, felajdulás, ez az egyébiránt periodikus és muló baj, — sajnos — orvosolhatatlan. Az árhullámlásnak olyatén szokásai, amiket a közel napokban is tapasztaltunk a vasúti menetrend állhatatlanságában találják meg a maguk magyarázatát. A csapatszállításokra lefoglalt vasúti utsteken nemrég temérdek kárt szenvedett a termelő. Bizonyos utirányokból feladott árak — minket érdeklően kenyvetemények, — négy-öt napi késedelemmel érkeztek meg a központi vásárcsarnokba. Az imént, érintett kritikus időben egész sor vagonrakomány, borsó, paraj és egyéb főzélékneműekkel járt így a termelő. Árja a kényszerű veszteglés alatt megromlott és értékesíthetetlen lett. Szállítani ezután a nagy távolságokból tengelyen volt kénytelen s egy-egy fuvarért hetven koronát is kellett fizetnie. És ha az áru megromlásából származott kárát nem is tudta a termelő eliminálni, de a horribilis fuvarbért bizony bele kellett a maga számadásaiba kalkulálnia. Mint ebből látható tehát, a hirtelen áremelkedésnek kettős motorja volt: egyrészt az, hogy a négy-öt napos vasúti késedelem után a kereslettel szemben a kínálat jelentékenyen megcsökkent, másrészt pedig a fuvarbért hozzá kellett ütni a termékek árához.

A hivatalos lelkiösmeret tehát itt is nyugodtan hajlja le álmos fejét nyugalomra. Bérei vérszegény magyarázattal, de cselekedni, preventív intézkedéseket fognatosítani nem tud.

Vannak azonban a vásárcsarnok tisztviselői karában találékonyabb elméjű „munkaerők” is, sajnos, nem a vezetés élén. Egyik tisztviselő a főcsarnok direktórájánál már hónapok óta szorgalmazza egy igen életrevalónak látszó tervét — hasztalan.

Ez a terv — amelynek elaborátumát a tisztviselő munkatársunknak is megmutatta — állítólag célravezető az élelmiszerek árszabályozásának kérdésében. Ez pedig nem egyéb, mint nagyjából a nagytőzsde szabályai szerint létrehozandó és funkcióba indítandó élelmiszerbörze, amely normális termés idején minden meglepetést kizárna, amennyiben csakis effektív áru szerepelne mint adásvételi objektum és teljesen és kizárólag csakis a kínálat és kereslet törvényének alávetve.

A polypok karjaiban

Ismert nevű, nagyon kiváló férfiutól kaptuk ezt a levelet:

Levél a szerkesztőhöz

Tisztelt Szerkesztő Ur! Eljutottunk tehát már oda, hogy a napisajtó állandó rovatot kénytelen tartani — a harcéri események felsorolása mellett — az élelmiszerárusok polypjai ellen folytatott harcokról is. Valósággal a legfőbb ideje már, hogy

kormánybiztost sürgessünk, aki türethető állapotokat teremtsen a vásárcsarnokokban, a nagyban termelő polypok hadaiban, a kofák pióca-seregében, mert most már kétségbe nem vonható tény, hogy erre a mi közlelmezési hatóságaink képtelenek, mivelhogy tehetetlenek, cinikusak és ostobák.

T. Szerkesztő Ur! Azt nem kérdezem, hogy miként bírja el ezt a türethetetlen drá-

gaságot a kisiparos, kiskereskedő, munkás-nép, mert látom, tapasztalom, hogy miként bírja el. Azelőtt, ha a cipőm sarkát javítottam, fizettem a cipésznek egy koronát, — ma négy koronát fizettem velem, mert **nagy a drágaság!** Azelőtt fizettem egy pár keztyűért két, két és fél koronát, ma öt-hat koronát követelnek a nagy drágaság miatt. A minap egy szerelőmunkás dolgozott a lakásomban másodmagával két órán át. Beküldött tizkoronás számlát. Nem kell hát nagyon tépelődnöm, hogyan bírják el ezek a polgártársaink a mai kétségbeesítő drágaságot. De azt kérdelem, hogyan él meg az a IX., X., XI-ik rangosztálybeli művelt hivatalnok, pláne ha családos ember, akinek nincs módjában a fizetését a drágaság fokozódása szerint emelni.

T. Szerkesztő Ur! Ötödik rangosztálybeli állami tisztviselő vagyok; tehát egyenlő rangban a generálisokkal, kurjai bírákkal, miniszteri tanácsosokkal és noha fizetésem egy fillérig sincs lefoglalva és ámbár mindennemű luxus-kiadást teljesen beszünttettem, fizetésem nem elég a megélhetésre, minden hónap nem nagy, de mégis tényleges deficittel záródik.

Eddig vállalkoztam önkéntes hadiadó fizetésére, ezután kénytelen vagyok beszüntetni, elszedik a polypok. Eddig — ne vételessék dicsekedésnek, ha mondom — kivetem részemet a jótékony adakozásból, ezután ezt is be kell szüntetnem, mert kiuzsoráznak az élelmiszerárúsi piócák.

A napi sajtó napról-napra kövér betűkkel harsogja, hogy a hadikölcsönre jegyezni hazafias kötelesség. Tudjuk, értjük, T. Szerkesztő ur, de nem lehet, minden fillérünket elszedik a polypok és a piócák. Minthogy pedig a napokban megszűnik a hadi kölcsön jegyzésére való buzdítás, kérünk ezután új kövérbetűs sürgetést, azt hogy: **kormánybiztost kérünk a közlélmézés intézésére.**

Tisztelettel a Pesti Napló egy hive.

*

Bogdányi Mór fővárosi bizottsági tag, a közlélmézési bizottság tagja írja nekünk:

A fővárosi bizottsági tagok között azok, kik a kormánypárti táborhoz szítnak, többnyire a városi hatóságot okozzák; a városházához közelállók pedig a kormányhatóságot vádolják.

Ha végigtekintünk azokon az intézkedéseken, amiket a városi hatóság tett, nyomban megtaláljuk a mai keserves állapotnak egyik lényeges magyarázatát a városi hatóság azon eljárásában, mely kezdettől fogva mellőzte azokat az elemeket, akik a főváros közlélmézésének béke idején is állandó és megbízható tényezői, t. i. a közlélmézési kereskedőket, akiknek feje fölött hatósági közegekkel kezdte lebonyolítani úgy a bevásárlási, mint az eladási folyamatot. Ezzel súlyos zavarokat idézett elő a kereslet és kínálat körül, úgy hogy már mindjárt a háboru kezdetén egyes cikkekben ugrás-szerű emelkedés állott be, ami később a mai széldületességig fokozódott. Ha a fővárosi hatóság nem a maga közegei által, hanem a magánkereskedelem igénybevételevel eszközölte volna a bevásárlást és direkt vásárlásokkal nem maga hajította volna fel az árakat, úgy azért a 20—30 millió koronáért aránylag sokkal nagyobb árukészleteket beszerezhetett volna olcsóbb áron és nem állott volna elő az a valóban kacagtató helyzet, hogy maga a fővárosi hatóság, melynek legfőbb feladata oda hatni, hogy a közlélmézési cikkek lehetőleg olcsóbbak legyenek, egyes készleteit ma sem meri piacra dobni, mert a túl magas beszerzési ár miatt, a mai „rémárak” mellett is csak jelentékeny veszteséggel terhelné meg a fővárosi üzemet mérlegét, ha most hirtelen a piacra kerülnének. Példa rá a 20.000 darab sertés, melyet a fővárosi hatóság a mostani 6 koronás sertéshús ár ellenére ahelyett, hogy ezen halhatlan ármagasság csökkentésére forgalomba hozná, a folyton emelkedő kukoricaárak dacára, még mindig tovább „hizlaltatja” — nyilván azért, hogy később, majd mikor a sertéshús ára még a mainál is nagyobb lesz, veszteség nélkül értékesíthesse. Ugyanigy áll a dolog a disznósír körül is. Tavaly, vagyis 1914. június

5-én a közlélmézési élelmiszerárúsi üzem a disznósírt 100 kilónként 152 koronával jegyezte. Ma, vagyis 1915. június 5-én a disznósírt 100 kilónként 480 koronával jegyzi, tehát 100 kilónként 328 koronával drágábban és még ez ár mellett is csak minimális mennyiséget bocsát forgalomba, mert a bevásárlást olyan drágán eszközölte, hogy még ezen „rémár” sem egészen veszteségmentes.

Ha magánkereskedő valamely cikket, mely tavaly ilyenkor 152 K.-ba került, ma 480 K.-ért elad, azt legalább is az áruuzsorás címével megbélyegeznék, de mikor a városi hatóság ugyan ezt teszi, akkor ezt árszabályozásnak mondják.

A bajok nagy része tehát onnan ered, hogy a fővárosi hatóság a háborus közlélmézés problémájának megoldási munkájából a magánkereskedelmet kizárta. Kitűnő tisztelettel Bogdányi Mór főv. biz. tag.

*

A cserben hagyott Budapesthez nagy-szerű és páratlanul jellemző adatot küldök. H. I. négyezer koronát adott egyrészt közlélmézési, másrészt egy szegényügyi pályázatra. Ez a pályázat május 31-én járt le. Most e dologban a legjellemzőbb: egyetlen egy pályázó sem akadt.

Tisztelettel

Özv. Kovács Istvánné.

*

Kik a bűnösök című cikkükre vonatkozólag van szerencsém a következőket közölni: Most már nem nehéz megállapítani, hogy kik a bűnösök és kik az okai a nagy drágaságnak. A szerzett tapasztalataim alapján legalább a jövőre nézve talán meg lehet akadályozni az újabb árdrágulásokat. A háboru kezdetén a kormányrendelettel részben be kellett volna szüntetni a közvetítő kereskedelmet; különösen szigorúan „tilosnak” kellett volna kijelenteni az élő állatokkal és az olyan élelmi, valamint más cikkekkel való haszonleső kereskedelmet, amelyekre a katonaságnak szüksége van. Akkor sok száz millió koronával kevesebbe került volna a háboru és ma is csaknem ugyanolyan árak vágy kevéssel drágább lenne minden élelmicikk, mint volt a háboru elején. Részletekbe itt nem szándékozom bocsátkozni, csak röviden kijelentem, hogy a mai husdrágaságnak egyik fő oka a **marhákkal üzőtt „kupeckodás”**. A háboru óta számtalan ember

van vidéken, akik ezeket szerezték maguknak állatok kupeckodásával. Vannak esetek, hogy egy-egy szarvasmarha egyetlen vásáron négy-öt kézen megy át és mindenki nyereséggel adja el a másinak. **Megtörtént például a putnoki vásáron, hogy egy 420 forintba tartott tehenet még a vásár előtt megvett egy kupec, aki a vásáron rögtön egy másinak adta el 450 forintért.** Ei ismét egy harmadik 480 forintért, a negyedik már 500 forintot fizetett a tehenért, míg végre az ötödik kupec 520 forintért szerezte meg a marhát, amelynek ára egyetlen napon 200 koronával emelkedett. Vannak emberek, akik a háboru óta mást sem tesznek, csak faluról-falura járnak és összevásárolnak minden eladó marhát, sertést stb. Nincs hely, ahol még olcsón lehetne ezek miatt valamit kapni és ezért van országszerte a nagy drágaság, a hus ára itt is közel 125%-kal emelkedett a múlt év november óta. Most már késő van, a drágaságot már nem lehet kikerülni, de mindenesetre oda kell hatni, hogy ez tovább ne fokozódjék.

Teljes tisztelettel
Miklóssy József
Pelsőc, Gömör m.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A husárok nagy áremelkedése miatt beszüntettem hetenként négyszer a husvételt. Végre is 8—10 koronás árakat nem fizethetek mindennap, elég ha hetenként háromszor meg tudom fizetni a borzasztó árakat. Felhivom az illetékes tényezőket figyelmét arra, hogy úgy amint Bécsben nálunk is redukálják a husfogyasztást, a vágatást és az eladás korlátozásával. **Tiltsák be hétfőn a huseladást,** akkor viseli el az ember legkönnyebben a husnélküli ebédet, hiszen vasárnap a legtöbb pesti család asztalán amúgy is hus van. Egy milliós fővárosban ez tekintélyes mennyiséget jelentene és talán ki is hatna ez a husárakra. Tisztelettel Dr. K. S.-né.

*

Az olasz háboru kitörése néhány fűszerkirálynak jogcímet adott újabb árfelsofoklásokra. Mandulát, mogorót alig lehet kapni, pedig mogoró nálunk is éppen elég terem és a készletek is nagyok. Mégis a fűszerkirályok megdrágították ennek a cikknek az árát is. Citromot csak nagy könyörgésre adnak és azt is a régi ár három-négy-szeresén és legfeljebb egyet-kettőt. Ha nincs készlet és nincs behozatal, miért akarják a megmaradt száz, vagy kétszáz darab citromon behozni az elmaradt hasznukat a fűszerkirályok.

G. I.

A Vásárcsarnokban

Odakinn esik az eső, a járókelők esernyőjéről körös-körül csorog a víz. Majdnem mind erre felé tartanak, a kapubejárás alatt összecsukják az ernyőt és jönnek befelé. Szemüveges, öregasszonyok, — kosár a karjukon, — munkásasszonyok, — kendő a fejükön — egy-egy kalapos nagysága, utána a szakácsnő a kosárral, egy zöld kalapos ur, utána egy fehér sapkás kukta-féle nagy, fott gyékény kosarat cipel, azután egy fekete keménykalapos, szemüveges férfi, aki maga hozza a karjára akasztva a kosarat. Mind sietnek előre, biztosan, tájékozottan járkálnak, tudják már, mit kapnak. Mindenütt emberek tolonganak, csattognak a mézáros-bárdok, a mérleg hálójába vetett halak ficáknak, a vevők vitatkoznak az árusokkal, a pénz csörög, kocsik zörögnek végig a széles középső uton.

Ez az a hely, ahol legjobban érezhető a nyomor, ahol fekete táblákra felírva, közvetlenül észlelhetjük a drágaságot. Idejárnak a szegény asszonyok, akik eddig mindennap hust főztek az uruknak, most csak egyszer vagy kétszer egy héten, akik kisírt szemekkel számolgatják a változatlanul kevés garast, amit a férj hazahoz, a kishivatalnokok feleségei, a királyutcai öreg varrónők, a kis grejzlerosok, mindenki, akit legjobban és legelső sorban sujt a drágaság. Mégis, az egész kép nem annyira szomorú, mint inkább sietősen kavargó, mintha mindenki futna, tola-kodna, hogy elsőnek kaphasson mindent, amit akar. Talán csak mert már úgy indultam el, hogy valami egészen más, háborus képet fogok látni itt, azért érzem így, nem tudom.

De nem, vannak egészen konkrét és szemmel látható tények is. Az asztal előtt, ahol a tüdőt és pacalt mérik, egész tömegben szoronganak az emberek. Ez a legolcsóbb hus-étel, talán hatvan krajcár egy kiló. Lökdösődnek, tola-kodnak a vásárlók, néha két kosár összeakad, egymást lökdösik, taszigálják és türelmetlenül szolngatják a két asszonyt, akik hosszú késekkel szabdalják a pulmögött a véres husdarabokat.

— Fél kilót, drágám, már olyan régen várok, — próbálkozik egy szemüveges, kosaras asszony.

Az árus asszony megáll egy pillanatra, ránéz és pipiskedve csendesíti.

— Istenem, milyen türelmetlen kegyed. Adom már, csak egy pillanat.

Levágja a hust, rádobja a mérlegre, beteszi egy darab papirba és odaadja. Sovány, véres, zsiros kezével megfogja a pénzt, egy papir két-koronás és begyűri a zsebébe.

— Aprópénz nincs?

— Nincs bizony, kisasszony.

Átszól a másik asszonyhoz s az aprópénzt nagy nehezen összeadja, a visszajáró aprót.

A szomszédban, a sötét oldalfolyosón az egymás mellett álló mézárszékekben csattognak a bárdok. Itt is sokan állnak.

— Fél kilót kérek — hallom — főzni valót. Azután megint: negyven dekát, megint egy fél kilót, aztán csak egy negyedet. Milyen kevés hust vesznek az emberek...

A libások elé kerülök. Az asztalokon májak, mellek hevernek, hátul a polcokon kövér libák

egymás mellett. Talán itt a legfélénkebbek a vevők, a legvakmerőbbek az árak és az — árusok.

Fiatalt, csontos arcú asszony áll az egyik pult mögött, a kezén rövid ujjú keztyű, úgy vájkál a liba-mellek és háj-hegyek között. Egyik libát a másik után hozza elő a hátsó polcokról, a kezében villámgyorsan villog a kés, amint levágja a szárnyakat, egy-két metszéssel lehuzza a hajat a libáról, felvágja, szétboncolja, berakja a vevők kosarába. Közben folytonosan beszél, vitatkozik, alkuszik, tárgyal a vevőkkel.

— Hiába nézi lelkem, ha akarók, úgy is bele-vágok a husba, — mondja egy kosaras szakácsnőnek, amint egy libáról lehuzza a hajat. A körül-állók nevetnek, mintha mind az asszony kedvében akarnának járni, vagy mintha jó kedvre akarnák deríteni, de úgy látom, nem túlságosan tetszik neki a tréfa.

— Hogy a mell? — kérdi egy vörösorru, pápaszemes, sovány asszony.

— Két korona, anyám, szabott ár, hitelezni mindig kár, — bizalmaskodik az árusnő. A vörösorru asszony arcán valami kelletlen rángás fut át, de azért még sem szól.

— Hát a máj hogy?

— Még sem mondom, lelkem, nagyon drága, nem magának való.

A vörösorru ezt is elnyeli, még nevet is.

Két forint kilója a libának, egy nagyobb-fajta, fehérre kopasztott, étvágygerjesztő madár egész vagyonba kerül. De azért veszik, egyik a másik után kerül a hálós meg gyékényes kosarakba.

— Hogy méri a libát aprólék nélkül? — kérdi egy új jövevény. Még nagyon tapasztalatlan lehet szegény, az árusnő gorombán néz rá.

— Semmi pénzért, csak aprólékkal.

Megveszik úgy is, minek adná aprólék nélkül!

Mennyi az enniváló mindenfelé, kosarakban, magas halomba szórva a földön, kocsikra rakva, mindenfelé, meg sem eszik mind, itt marad a fele letakarva pongyákkal holnapig, holnap új zsákok és kosarak jönnek, megint itt marad a fele a sok enniválónak, mégis milyen drága!

Hal is van sok, félbevágott törzsű, fehér husu halak a pultokon, élő, de fuldokló, levegő után kapkodó halak a viztartókban. De nem lehet megfizetni. Egy asszony jön, megáll.

— Hogy a hal?

— Ez három forint, ez öt korona egy kiló. Az asszony nem is kérdez többet, megy tovább, az arcán az elnyomott harag, vagy az elkeseredés kifejezése ül ki egy pillanatra. A szomszéd asztalnál

egy zöldkalapos ur áll, mellette fehér sapkás kukta-féle. Igaz, már a bejáratnál láttam őket egyszer. A halász egyik halat a másik után dobja a mérlegbe, a nagy háló már félig telve van, az élő állatok ficánkolnak és meglódtatják a levágott, fehér hal-törzseket is. Még, még, mondja a zöld kalapos, mintha még a halász is csodálkozna, amint egymás után dobálja a halakat a hálóba. Bizonyosan valamelyik nagy vendéglőbe viszik.

A legtöbb főzelék meg gyümölcs lenn van a pincében.

Lebotorkálok a sötét lépcsőn, fejkendő aszszonyok jönnek velem szembe, tele kosárral. Mindjárt a félhomályos folyosó elején egy öreg aszszony ül, az asztalán több kosárban gomba. Aszszonyok állnak körülötte és alkudoznak. Tíz krajcár egy nagy, barnafejű gomba.

— Bizony Isten, nem adhatom alább, eskü-dözik a kofa, magam is kilencven krajcárt adtam ezért a pár szemért.

— Istenem, Istenem, sóhajt az egyik asszony, ezelőtt három krajcár volt az ilyennek az ára.

Az apró, szárazfejű gombából tizenhármas krajcár egy félliter, de tizenhatért is adja.

Talán csak egy-két árat kell felemlíteni, miibe kerül lenn a pincében a zöld főzelék, a kevés gyümölcs, a tojás, a tejföl.

A vaj kilója hat korona, a túró két korona, a tejföl literje két koronánál is több, egy egészen kis csomag hagyma öt krajcár, egy koronáért hét tojást adnak, hat retek husz fillér, egy deci zöldborsó huszonnyolc fillér, egy kiló cseresznye nyolcvan fillér.

Azután nem is annyira az árakat nézem, inkább az embereket, az arcokat, figyelem a hangokat. Mintha itt szomorubb lenne minden, vagy talán mert kevesebben járnak, hát jobban tudok ügyelni az egyes emberek arcára. Mind előre tudják, egy-két fillér különbséggel, hogy miibe kerül minden, mégis mintha mindig újra visszadöbbenének, mikor egy-egy árat meghallanak. Ha utána lehetne menni minden kosaras asszonynak, aki itt sápadtan cipekedik a villanyfényes folyosón, ha meg lehetne tudni, hányan esznek abból a fél kiló spenótból, aminél többre nem jut, ha megtudhatnánk, hogyan zsibong, zug a fejében a gond, a félelem: mi lesz, ha még kevesebb lesz a pénz, még drágább lesz az enniváló, akkor megtudhatnánk, mi a nyomor. Nem a pusztá szó, az egymás mellé írott hat betű, hanem a nehéz levegőjű, tíz ember által lakott külvárosi szobák, és . . . és . . . de hagyjuk ezt, nem szabad erről beszélni, mert még haszontalan frázisnak látszana . . .

Nehéz itt vásárolni, alkudni meg éppenséggel nem is lehet.

— A spenot hogy? — kérdi valaki egy nagy csizmás falusi gazdától.

— Harminckettő egy kiló.

— Harminc? — kérdi a vevő ravaszul.

Az árus ránéz, megvető szemmel, és elfordul. Nem is felel.

Egy zöldséges asszony előtt megállok. Hogy a krumpli? Gyanakodva néz rám, de azért megmondja. Tíz egy kiló a régiből, negyvenöt az új. Az drága.

— Hát a kalarabé miibe kerül?

— Tíz krajcár egy fej.

— Drága.

— Hogyan tetszik? — kérdi az asszony vásárcsarnoki tájszólással.

— Öt krajcárt adok érte.

— Nyócér tessék.

— Nem kell, — mondom és megyek tovább. Utánam kiált:

— Tessék vigye!

Most megfogott. Ugy teszek, mintha nem halanám, sietek el.

— Tessék, itt van! — kiáltja utánam. — Nem hallja, fiam, itt van, vigye! Hogy az ördög akármit csináljon az ilyen mihasznákkal, csak töltesse itt az időt az emberrel!

Nagy krumplirakások közé kerülök, asszonyok alkudoznak az árusokkal.

— Tizenegy egy kiló, — szörnyűködik valaki, hiszen a városi csak hat krajcár.

— Hát vegyen városit, — morog az árus és gorombán mutat a városi bódé felé, ahol hatalmas tömeg áll és csendesesen várja, míg sorra kerül. Dél is lesz talán, mire oda bejut, inkább megveszi a krumplit öt krajcárral drágábban.

Megint tovább megyek. Három lépcsőn kell lemenni, pince a pincében. Hát itt mi van. Cseresznye, saláta, epreskosarak, krumplirakások, azután virág. Sok virág, kosarakba hányva, hervadt szélű, piros falusi rózsák, kék buzavirágok szegfűk, azután csomókba kötve árvalányhaj. Milyen szépek ezek a virágok itt a sok megenni való között és nem is drágák. Egy kis piros, vagy kék csokor öthar krajcár, egy rózsza hat krajcár, aki nagyon alkuszik, ötért is megkaphatja. És milyen furcsa jelenség, itt még a kofa örül, ha eladhat valamit, nem a vevő. Néha még udvariasak is, majdnem. Persze, a virágot nem lehet megenni . . .

Thury Lajos